

Yöneticileri Yaratıcı Muhasebe Uygulamalarına İten Nedenler ve Bir Şirket Örneği*

Murat Türk^{a**}, Mihriban Coşkun Arslan^b

^a Doktora Öğrencisi, Gazi Osmanpaşa Üniversitesi SBE, 60250 Tokat, TÜRKİYE e-posta: 1.muratturk@gmail.com
ORCID: orcid.org/0000-0002-7415-8965

^b Yrd. Doç. Dr., Gazi Osmanpaşa Üniversitesi İİBF, 60250 Tokat, TÜRKİYE e-posta: mihriban.arslan@gop.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Geliş Tarihi: 08.06.2017
Kabul Tarihi: 22.08.2017
Çevrimiçi Kullanım
Tarihi: 02 Ekim 2017

Anahtar Kelimeler:

Yaratıcı Muhasebe,
Yaratıcı Muhasebe
Uygulamaları ve
Yöneticiler

ÖZ

Dünyada büyük ölçekli şirketlerde yaşanan muhasebe skandallarının, piyasalara verdiği zararlar sebebiyle özellikle 1980'li yıllardan sonra yaratıcı muhasebe kavramı ve işlemleri muhasebe yazınında dikkat çekici konulardan olmuştur. Otoriteler tarafından yaratıcı muhasebe, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri içerisinde ya da bu ilkeler dışında hileli finansal raporlama, kazanç yönetimi ve gelirin yıllar itibarıyla belirli bir düzeyde tutulmasına ilişkin uygulamaları kapsayan finansal verilerle oynamaya yönelik herhangi bir adım biçiminde açıklanmıştır. Yaratıcı muhasebe uygulamalarıyla mali tabloların farklı bir şekilde hazırlanması sonucunda yaşanan skandallarda sakıncalı olarak görülen muhasebe politikaları ile birlikte hiç kuşkusuz bu politikaları kendi menfaatleri doğrultusunda kullanan yöneticiler de gözden kaçırılmaması gereken diğer şüpheliler olarak görülmektedirler. Bu çalışmada şirket yöneticilerini yaratıcı muhasebe uygulamalarına iten nedenler ve bir şirket örneğinde yaratıcı muhasebe uygulamaları araştırılmıştır.

* Bu çalışma, 20-22 Nisan 2017 tarihlerinde Bursa'da düzenlenen Uludağ Üniversitesi 2. Lisansüstü İşletme Öğrencileri Sempozyumu'nda sunulmuş, geliştirilerek makale formatına getirilmiştir.

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

The Factors Pushing Managers to Creative Accounting Practices: A Case Study on A Company

ARTICLE INFO

Received: 08.06.2017
Accepted:22.08. 2017
Available online:
02 October 2017

Keywords:

Creative Accounting,
Creative Accounting
Practices and
Managers

ABSTRACT

Due to the damages of large scale companies' accounting scandals to the markets, the concept of creative accounting and practices has been a popular item in the accounting literature particularly after the 1980s. The authorities describe the concept as any step to manipulating the financial data on the practices –within or out of generally accepted accounting principles- including collusive financial reporting, earnings management and the attempts to keep the income at a certain level by years. As a result of the different preparation of financial statements via creative accounting, unfavorable accounting policies and the managers that abuse these policies are inarguably suspicious of the scandals. The aim of the present study is to examine the factors pushing managers to creative accounting and creative accounting practices on a company sample.

1. Giriş

80'li yıllardan sonra muhasebe ile ilgili çalışmalarda çok sık ele alınan konulardan biri de işletmelerde gerçekleştirilen yaratıcı muhasebe işlemleri olmuştur. Bu konuya önem atfedilmesinde dünyada yaşanan muhasebe skandallarının (Enron, Worldcom, Xerox, gibi) etkisinin büyük olduğu düşünülmektedir. Muhasebe skandalları nedeniyle sadece 2001-2002 dönemlerinde Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) iflas eden şirketlerin değer toplamı 275,6 milyar dolardır (<http://arsiv.ntv.com.tr:2016>). Muhasebe skandallarının en son örneği ise Japonya'nın global şirketlerinden Toshiba'dır. 2015 yılında, ülkede yedi yıl önce yaşanan mali krizden bu yana işletmenin yaklaşık 1,22 milyar dolar civarında balon kar açıkladığı ortaya çıkarılmıştır.

Yaratıcı muhasebe işlemleri konusunda Türkiye'de de durumun iç açıcı olmadığı, şirketlerin farklı yöntemlerle yıllık cirolarının yaklaşık %5'inin suüstimal edildiği, yönetici-çalışan- müşteri hileleri ile şirketlerin değerleriyle oynandığı, hileli mali raporlar oluşturulduğu meslek kuruluşları tarafından açıklanmaktadır (<http://www.denetim24.com>, 2016).

2009 yılında patlak veren Yunanistan ekonomik kriziyle yaratıcı muhasebe işlemlerinin yalnızca şirket yöneticileri tarafından kullanılmadığı ülke yöneticileri tarafından da kullanılarak politik ve ekonomik çıkar sağlandığını ortaya çıkarmıştır. Yunanistan devlet yöneticileri yaratıcı muhasebe tekniklerini kullanarak devlet harcamalarını gizleyerek, gelirleri öne çekip giderleri ötelemiş mali verileri olduğundan daha iyi göstererek kamuoyu ve EUROSTAT ile paylaşılan verilerde Maastricht Kriterleri yakalanmış gibi göstermiştir. Oysa AB mali istikrar göstergelerinden olan bütçe açığı hiçbir zaman olması gereken %3' ün, borcun milli gelire oranı ise %60'ın altına çekilememiştir. Ancak Yunanistan krizinden sonra yapılan araştırmalar bu yöntemle sadece Yunanistan'ın başvurmadığını ortak para birimine geçilmesinden sonra Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerin birçoğunun yaratıcı muhasebe tekniklerini kullandığını ortaya çıkarmıştır (2009 yılında Maastricht kriterlerini karşılamayan üye ülke sayısı 14'tür) (Kırbaki ve Civriz, 2013, s. 28-30). Yaratıcı muhasebe tekniklerinin şirket yöneticilerinden sonra ülke yöneticileri tarafından da kullanılması yaratıcı muhasebenin uluslararası ekonomik krizlerden sonra politik krizlere de neden olabilecek kadar önemli boyutlara ulaştığını göstermektedir.

Söz konusu skandalların ardından yapılan birçok neden araştırmalarında, skandalların temel nedenlerinden birinin kamuoyunu yanıltarak şirket değerini artırmak isteyen şirket yöneticilerinin olduğu gösterilmektedir. Denetim Şirketi Klynveld Peat Marwick Goerdeler (KPMG) Forensic'in 2007 yılında yürüttüğü birçok inceleme arasından seçilen üst düzey yöneticilerin suç işlediği ve suçun kesinlik kazandığı bazı dosyalar üzerinde yapılan incelemede; yöneticiler tarafından yapılan muhasebe suistimallerinde ilk nedenin "para hırsı" olduğu anlaşılmıştır. İkinci neden olarak, agresif bütçe ile kar hedeflerini tutturma baskısının yöneticileri suüstimal ettiği belirlenmiştir. En önemli bulgu ise, şirketlerde analiz ve kontrollerin zayıflamasının, suüstimal riskini artırdığını göstermiştir. 0

ontrol zaafiyetlerinin tespit edilmemesi, önlemlerin alınmaması ya da alınmaması, çalışanlara çok zorlayıcı hedeflerin verilmesi durumunda bu tarz eylemlere uygun ortam hazırlanabileceği belirlenmiştir. Şirket yöneticilerinin, kısa vadede şirkete ve yatırımcılara önemli kazançlar getireceği düşüncesiyle yaratıcı muhasebe işlemleriyle kasıtlı olarak yapmış olduğu yanlış bildirimler sonucunda dünya üzerinde büyük şirket skandalları gerçekleşmiş ve bu skandallar uzun vadede telafisi zor sorunlarla karşılaşılmasına neden olmuştur (www.afyonkarahisartso.org.tr: 2016).

Bu çerçevede çalışmada şirket yöneticilerini yaratıcı muhasebe uygulamalarına iten nedenlerden söz edilerek Türkiye'de perakende sektöründe faaliyet gösteren son beş yılda ilk defa kar açıklayan uluslararası bir firmanın mali tabloları incelenmiş ve ortaklık yapısı değiştikten sonra atanan yeni yöneticilerin şirketin mali tablolarında yaratıcı muhasebe uygulamaları gerçekleştirip gerçekleştirmediğine ilişkin bulgular araştırılmıştır.

2. Yaratıcı muhasebenin literatürdeki gelişimi

Bazı çalışmaların yaratıcı muhasebeyi hileli muhasebe uygulamalarını da içerecek biçimde geniş kapsamlı olarak tanımladığı ki bu tanımlarda yaratıcı muhasebe kavramının hile kavramıyla eş anlamlı olarak ifade edildiği görülmektedir. Başka tanımlar da nispeten dar kapsamlı olarak ve yaratıcı muhasebeyi hileyi içermeyen, yasalardaki mevcut esneklik ve boşluklardan yararlanma faaliyetleri

olarak ifade etmektedir. Ayrıca her iki kavramın finansal bilgi kullanıcılarının işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçları üzerindeki algılarını etkilemek anlamında “manipülasyon” kavramıyla da ifade edildiği görülmektedir. “Yaratıcı” olarak adlandırılan muhasebecilik ile anlatılmak istenen Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri ve muhasebe standartlarının da esnekliğinden yararlanarak bir şirketi olduğundan daha iyi ya da daha kötü gösterme işlemlerinden oluşan muhasebe tekniklerini ifade eder (Aygün, 2013, s. 51).

ABD’de 1968 yılında gerçekleşen sermaye piyasası krizinden sonra yaratıcı muhasebe konuşulmaya başlanmıştır. Ancak bu tarihlere yazılı literatürde yer bulamayan “Yaratıcı Muhasebe” kavramı ilk olarak İngiliz basınında yazan finans yazarları tarafından kullanılmıştır.

1980’li yılların sonunda The Times gazetesi finans yazarlarından Robert Bruce bir makalesinde bilanço dışı işlemleri dile getirerek; yaratıcı muhasebeden bahsetmiştir. Bu kavram, ayrıntılı olarak ilk 1986 yılında Ian Griffiths tarafından “Yaratıcı Muhasebe: Kârlarınızı İstedığınız Gibi Nasıl Yönetebilirsiniz” adlı kitabında incelenmiştir. Ian Griffiths’in çalışmaları daha sonra Pimm (1991) ve Pijper (1993) tarafından şirketlerde denenmek üzere uygulanmıştır (Mcbarnet ve Whealan, 1999, s. 4).

Ayrıca Terry Smith’in (1992) yazdığı ”Büyüme için Muhasebe: Şirket Hesaplarından Gizleme ve Soyma” adlı kitap yaratıcı muhasebe ile ilgili olarak bir dönüm noktası olmuştur. Terry Smith ve Richard Hannah uluslararası menkul kıymet borsalarında işlem gören 200 şirket üzerinde yapmış oldukları çalışma sonucunda birçoğunun yaratıcı muhasebe tekniklerini kullandıklarını tespit etmişlerdir (Bayırlı, 2006, s. 67).

Saltoğlu (2003) çalışmasında dönemin önemli muhasebe skandalı Enron örneği üzerinden, işletmelere fonlama maliyetlerini düşürme ve hisse senetlerinin piyasa değerini yükseltme gibi kurgusal olanaklar tanıyan yaratıcı muhasebe uygulamalarının olumsuz etkilerini açıklamıştır.

Küçüksözen ve Küçükkocaoğlu (2004), Türkiye’deki şirketlerin yanıltıcı finansal bilgi uygulamalarını ortaya çıkaracak farklı bir model geliştirmeyi amaçlamışlar ve çalışmalarında hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)’nda işlem gören şirketlerin yanıltıcı finansal bilgi uygulamalarını tahmin etmek için Beneish (1999) modelini revize ederek kullanmışlardır.

Yayla (2006), çalışmasında muhasebe bilgisinin manipülasyonu ve manipülasyonunun temel amaç ve yöntemlerine yer vermiştir.

Bayırlı (2006), çalışmasında yaratıcı muhasebenin tespit edilmesi ve ölçülmesinde yaşanan sorunları ele almış bu sorunların aşılması ve manipülatör firmalarla manipülatör olmayanları ayırıştırma açısından “tahakkuk değişkenliğinin” nasıl kullanılabileceğinin araştırılmasına yönelik örnek bir çalışma yapmıştır.

Çıtak (2009), çalışması ile yaratıcı muhasebenin hileli finansal raporlama olup olmadığı sorusuna yanıt aramıştır.

Yapılan çalışmaların mali tablolarda sunulan yanıltıcı bilgilerin temel amaç ve yöntemleri ile yanıltıcı bilgi uygulamalarının anlaşılmasına yönelik modeller geliştirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Bu çerçevede çalışmanın yaratıcı muhasebe uygulamaları ve hileli raporlama kavramlarının anlaşılması, yöneticileri yaratıcı muhasebe uygulamalarına iten nedenlerin irdelenmesi ve bunun mali raporlara nasıl yansıtıldığının görülmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Yöneticileri yaratıcı muhasebe uygulamalarına iten nedenler

Rekabet, sürekli büyüme ve küreselleşme günümüzde şirket yönetiminin işletmenin sahipleri ya da hissedarları dışında farklı kişiler (profesyonel) tarafından yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla şirket yöneticisi kararlarını şirketin sahip ve/veya hissedarlarının, çalışanlarının, kredi kuruluşlarının, devletin, kısaca paydaşlarının tamamının ve tüm toplumun çıkarlarını gözetecek şekilde alması gerekmektedir. Ancak yaratıcı muhasebe uygulamalarıyla mali tabloların farklı bir şekilde hazırlanması sonucunda yaşanan skandallarda birinci dereceden şüpheli olarak görülen muhasebe politikalarının yanında hiç kuşkusuz bu politikaları kendi menfaatleri doğrultusunda kullanan yöneticilerde gözden kaçırılmaması gereken başka bir şüpheli olarak görülmektedir.

ABD’de Enron, WorldCom, Adelphia, Xerox, Tyco ve Avrupa’da Parmalat gibi şirketlerde meydana gelen muhasebe skandalları ile son yaşanan küresel finansal kriz sonrasında yaratıcı muhasebe

tekniklerinin uygulanmasında üst düzey yöneticilerin baş aktör olarak görüldüğü bilinmektedir. (Gökgöz, 2012, s. 324)

ABD Sermaye Piyasası Kurulu (SEC) tarafından yapılan hileli finansal raporlama suçlamasına maruz kalmış yaklaşık 200 firmanın inceleme sonucuna göre; araştırma konusu şirketlerin % 83'ünde, CEO ve CFO'nun da içinde bulunduğu tepe yönetimi takımının hileli finansal raporlamaya bulaştıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ABD' de tüm işletme başarısızlıklarının % 30'unun masa başı çalışanlarının (beyaz yakalı) neden olduğu suçlardan (beyaz yakalı suçlar) kaynaklandığı iddia edilmektedir. (Küçük ve Uzay, 2009, s. 239-258)

KPMG (Klynveld Peat Marwick Goerdeler) bağımsız denetim şirketinin son 3 yılda EMA (Avrupa, Orta Doğu ve Afrika) bölgesinde soruşturduğu 360 farklı yolsuzluk dosyasının incelenmesinde suiistimalcilerin görevlerinin %11'inin yönetim kurulu üyesi, %10'unun CEO, %49'unun üst düzey yönetici, %26'sının alt düzey yönetici ve % 14'ünün düşük kıdemli elemanlar olduğu görülmüştür (<http://inexlibris.com>:2016)

Bütün bu sonuçlar akla şu soruyu getirmektedir. Acaba şirket yöneticilerini yaratıcı muhasebe tekniklerini uygulamaya iten nedenler nelerdir? Bu sorunun cevabı araştırıldığında yöneticileri yaratıcı muhasebe tekniklerini uygulamaya iten kurumsal, yasal ve kişisel nedenler olarak genelleyebileceğimiz birçok neden ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1.Yöneticileri Yaratıcı Muhasebeye İten Nedenler

Kurumsal Nedenler	Kişisel Nedenler	Yasal nedenler
Şirketin ortaklık yapısı	Görevin devamını sağlamak arzusu	Yasal esneklik ya da eksiklik
Yönetim yapısı	Ücret ve primlerini artırmak arzusu	Piyasa düzenleyicilerinin müdahalelerinden kaçınmak
Yöneticilerin tarafsızlığı	Teşvik ve ödül sisteminden yüksek düzeyde faydalanmak arzusu	
Şirket yapısının zayıflığı		
Yetersiz iç denetim		
Yetersiz dış denetim	Başarısızlık korkusu	
	Hissedilen baskının yoğunluğu	

(Kaynak: Dechow, Sloan ve Sweeney (1996)'in çalışmasından uyarlanmıştır.)

Yapılan araştırmalara göre işletmelerde manipülasyonun amaçları ve sağladığı kazanımlar da şöyledir:

Tablo 2.Yaratıcı Muhasebe Amaç ve Kazanımları

Manipülasyonun Amaçları	Kazanımları
Hisse Senedi Fiyatı	Hisse Fiyatlarının Yükseltilmesi
	Şirket Değerinin Artırılması
	Hisse Fiyatlarındaki Dalgalanmanın Azaltılması
Borçlanma Maliyetleri	Kredibilitenin İyileştirilmesi
	Sermaye Maliyetlerinin Azaltılması
	Borç Maliyetinin Düşürülmesi
Yönetici Ücret ve Primleri	Karlılığa Dayalı Ödül ve Prim
Politik Maliyetler	Vergiden Kaçınma

(Kaynak: Mulford ve Comiskey, 2002, s. 5)

Dechow, Sloan ve Sweeney (1996:1) işletmeleri yaratıcı muhasebe uygulamalarına iten nedenleri araştırdığı çalışmalarında yöneticilerin giriştikleri yaratıcı muhasebe uygulamaları sırasında etik problemlerin, yöneticilik vasfı ile ortaklık vasfı aynı kişide birleştiğinde daha da arttığını ortaya

çıkarmışlardır. Yöneticilerin bu anlamda alacakları kararlar ve yaratıcı muhasebe uygulamalarını yapma düzeyleri diğer finansal bilgi kullanıcıları tarafların menfaatlerini etkilemektedir. Bu durum bazı finansal bilgi kullanıcılarının lehine olurken bazılarının ise aleyhine olmaktadır.

Yöneticilerin yaratıcı muhasebe uygulamaları uzun vadede büyük sorunlar yaratacak olsa da kısa vadede işletmelere ve yatırımcılara yüksek kazanç sağlaması sebebiyle oldukça sık kullandıkları ve bu uygulamaların işletmenin borçlanma maliyetleri ile işletmenin piyasa değeri üzerinde olumlu etkileri olduğu ileri sürülmektedir (Can, 2010, s. 31) Ancak gerçekte bu uygulamalar, işletmelerin gerçek finansal durumlarını görmede bir engeldir (Çıtak, 2009, s. 83)

Sonuç olarak yaratıcı muhasebe uygulamalarından yararlanılarak mali tabloların hazırlanmasında özellikle üst düzey yöneticilerin (CEO, CFO, CHRO, CIO vs) etkili olduğu ve yöneticileri yaratıcı muhasebe uygulamalarına iten nedenlere bakıldığında ise yöneticilerin kişisel çıkarları ile bazı yönetsel hedeflerden kaynaklı baskıdan olduğu anlaşılmaktadır. Zira her iki durum da yöneticilerin (CEO, CFO, CHRO, CIO vs) menfaatlerine uymaktadır. (Gökgöz, 2012, s. 321) Gelirlerinin artmasını ya da devam etmesini isteyen yöneticiler muhasebe yönetimlerindeki esnekliklerden ve/veya alternatiflerden yararlanarak işletmenin karını arttırmaya çalışmaktadır (Varıcı ve Er, 2013, s. 44). Nitekim birçok çalışmada üst yöneticilerin isteği yanında kendi menfaatlerini de düşünen yöneticilerin yaratıcı muhasebe uygulamalarına başvurdukları hatta muhasebe manipülasyonuna başvurmayan yöneticilerin bile buna eğilimli olduklarına değinilmektedir.

4. Yaratıcı muhasebe uygulamalarına ilişkin tespitler ve bir şirket örneği

Türkiye’de yaratıcı muhasebe uygulamalarının kapsamı ve niteliğini ortaya koymak amacıyla yapılan bazı araştırmalarda şirket örnekleri belirlemek için Sermaye Piyasası Kurumu’nun (SPK) yayınlamış olduğu haftalık bültenler taranarak uyarı almış şirketler tespit edilmiş, bu şirketlerin ilgili dönemlere ait borsa haberleri Kamu Aydınlatma Platformundan (KAP), faaliyet raporları ve mali tabloları ise şirkete ait web sayfasından veya KAP’tan taranarak bağımsız denetçi raporlarının ve dipnotlarının incelendiği görülmüştür.

Bu çalışmaya konu olan şirket ile ilgili bilgilere (KAP)’nun web sitesinde yer alan bültenler, şirket haberleri sayfalarından ve medyada yer alan şirket haberleri ile şirketin web sitesinde yer alan faaliyet raporlarından ulaşılmıştır. Şirkette yapılan yaratıcı muhasebe uygulamalarına ilişkin araştırmalar 2013-2014- ve 2015 yılı mali tablolarının karşılaştırmalı analizi, oran analizleri ve denetçi raporları, dipnotlar ve diğer kaynaklardan derlenen bilgilerin incelenmesi yöntemiyle yapılmıştır.

Çalışmamıza konu olan şirketin örnek olarak seçilme nedeni bu şirketin 2013 yılında ortaklık yapısının değişmesi ve buna bağlı olarak yönetici kadrosunda yapılan değişiklikten sonra şirkette kamuoyunun dikkatini çeken gelişmeler yaşanmış olmasıdır. Şirket 2014 yılında 5 yıl sonra ilk defa kar elde ettiğini ve 8 yıl sonra ilk defa temettü dağıttığını açıklamıştır. Ancak 2015 mali yılı sonunda tekrar zarar açıklayarak 2013 yılında göreve gelen yönetici kadrosun 2016 mali yılı başında görevinden ayrılmıştır. Şirkette yaşanan bu gelişmeler nedeniyle şirketin mali tabloları incelemeye değer olarak düşünülmüştür.

4.1. XX A.Ş.’nin kuruluşu, amacı, faaliyet konusu ve gelişme öyküsü

X A.Ş. organize perakende sektöründe, ana iş kolu olan taze gıda konusunda uzmandır ve bu alanda yaptığı yatırımlar ve yarattığı istihdam ile öne çıkmaktadır. X A.Ş. dünyadaki ilk yatırımını 1963 yılında Avrupa’da, 1993 yılında ise Türkiye’de yapmıştır. 1996 yılında bir Türk Şirketi ile ortaklık gerçekleştirerek XX A.Ş. kurulmuştur. XX A.Ş. perakende sektöründe pazar payı büyüklüğü bakımından ilk beşte yer almaktadır.

2013 yılında XX A.Ş.’yi oluşturan yabancı ortaklığın şirketin ana sermayesinin %12 oranına tekabül eden "A Grubu" hissesini Türk şirkete (Holding) satışı ve devri konusunda Hisse Alım Sözleşmesi imzalanmıştır. Hisse devri sonucu XX A.Ş.’de yabancı ortaklığın payı %58.19’dan %46.19 oranına düşmüş ve hakim ortaklık statüsü payını %38.79’dan %50.79’a yükselten Türk şirketine geçmiştir. Hissenin %2,1’ lik kısmı daha önceden halka arz edilmiştir.

2013 yılında ortaklık yapısının değişmesiyle birlikte Türk şirketi XX A.Ş.'yi bulunduğu kötü durumdan kurtaracak ilk hamleyi grupta uzun bir geçmişi olan ve grup şirketlerinden birinde çok başarılı görülen bir yöneticiyi XX A.Ş.'ye transfer ederek yapmıştır.

Yeni yönetim, geleceğe yönelik değerlendirmeler kapsamında KAP' a 2014 yılında 110 milyon TL yatırım yaparak 100 adet mağaza açma hedefini bildirerek yatırımcılarına büyüme stratejisi izleneceği mesajı verilmiştir.

Bu stratejiye uygun olarak yeni açma ve satınalmalarla mevcut mağaza sayısına 88 adet mağaza eklenerek 2014 yılı sonunda mağaza sayısı 333 (2013-245) adet, şirket cirosu da 3 milyar TL'ye ulaşmıştır. Ayrıca Ekim 2014'te 100 milyon TL (%100) sermayeli, ikamet amaçlı olmayan bina inşaatı yapmak amacıyla A Gayrimenkul Geliştirme ve İşletme A.Ş. iştiraki kurulmuştur. 2014 yılı sonunda şirket yönetimi geleceğe yönelik değerlendirmeler kapsamında KAP' a;

- 2015 yıl sonu itibariyle; şirket cirosunun 4 milyar TL'ye çıkarılması, şirket satışlarının %30 arttırılması, 200 yeni mağazanın açılması, 2500 yeni personel istihdam edilmesi,

- 2016 yıl sonu itibariyle; şirket cirosunun 5 milyar TL'ye çıkarılması, toplam mağaza sayısının 750'ye çıkarılması, toplam net satışların 2013 yılı satışlarına göre iki katına çıkarılması hedeflerini bildirmiştir.

XX A.Ş. bu hedefler doğrultusunda 2015 yılı içinde önemli satınalmalar gerçekleştirerek kamuoyunda adından sıkça söz ettirmiş yıl sonunda yeni açılanlarla birlikte 400'ün üzerinde mağazayı bünyesine katmış, şirket cirosunu 4 milyar TL'ye yükseltmiştir.

Ekim 2014 tarihinde kurmuş olduğu iştirak dışında Mart 2015 tarihinde 113 milyon TL (%100) sermayeli, mağazaların bulunduğu gayrimenkulleri işletmek ve değerlemek amacıyla A1 Gayrimenkul Geliştirme ve İşletme A.Ş. ünvanıyla yeni bir iştirak kurulmuştur. Kurulan bu iştirak son çeyrekte, A Gayrimenkul Geliştirme ve İşletme A.Ş.'nin tamamını (%100) devralarak XX A.Ş.'nin 2014 yılından itibaren gayrimenkul proje ve inşaatı ile AVM işletmeciliği gibi farklı uzmanlık gerektiren faaliyet alanında büyümeye karar verdiği anlaşılmaktadır.

2016 yılı XX A.Ş. açısından beklentilerin çok yüksek düzeyde olduğu bir yılken sürprizle başlamış ve belirlenen hedeflere erken ulaşıldığı gerekçesiyle şubat ayı itibariyle şirket yönetiminde görev değişikliği yaşanmıştır.

4.2. XX A.Ş.'nin yıllar itibariyle finansal durumu

İşletmenin sektördeki pazar payı 2013 yılında %4,5 2014 yılında %5,4 ve 2015 yılında %5,8 olarak gerçekleşmiştir. (<http://www.alanyatirim.com.tr:2016>) İşletmenin 2012-2015 yılları arası finansal durumuna bakıldığında 2014 yılı hariç diğer yıllarda zarar açıkladığı görülmektedir. Hisse senetlerinin yıllık ortalama getirileri ise 2012 yılında %5,24, 2013'de 2,01, 2014'de 14,78 ve 2015' de 16,70 olarak görülmektedir. Şirketin 2013 ve öncesi yıllarda ki getirisinin son yıllara göre düşük olduğu ancak 2013 yılında ortaklık yapısının değişmesinin etkisini 2014 ve 2015 yıllarında gösterdiği anlaşılmaktadır. Şirket istikrarlı bir görünüm sergilememesine rağmen şirketin getiri oranını 2013 yılında %2,01' den 2014 yılında 14,78 oranına yükseltmesi ve 2015 yılında da (%16,70) artışı devam ettirmiş olması dikkat çekmektedir.

Şirketin finansal durumu ile ilgili değişimleri ortaya koymak için 2012-2015 yılları mali tabloları oransal incelemeye tabi tutulmuştur, çıkan sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 3. XX A.Ş. 2012-2015 Yılları Arası Finansal Oranları

ORANLAR	MALİ TABLO DÖNEMİ			
	2012	2013	2014	2015
LİKİDİTE ORANLARI				
CARİ ORAN	0,80	0,66	0,69	0,59
LİKİDİTE (Asist-Test) ORANI	0,44	0,29	0,18	0,22
NAKİT ORAN	0,39	0,23	0,11	0,17
FAALİYET YAPISI ORANLARI				
ALACAK DEVİR HIZI	0,00	0,00	0,00	0,00
STOK DEVİR HIZI	10,37	8,85	6,65	5,54
DURAN VARLIK DEVİR HIZI	0,59	0,60	0,67	0,60
AKTİF DEVİR HIZI	0,42	0,43	0,46	0,40
ÖZSERMAYE DEVİR HIZI	0,68	0,76	0,91	1,15
NET İŞLETME SERMAYESİ DEVİR HIZI	-6,11	-3,72	-3,01	-2,07
FİNANSAL YAPI ORANLARI				
YABANCI KAYNAKLAR/AKTİF				
TOPLAMI	0,38	0,48	0,51	0,73
KISA VADELİ YABANCI KAYN./YABANCI KAYN.	0,92	0,94	0,95	0,75
KISA VADELİ YABANCI KAYN./ AKTİF TOPLAMI	0,35	0,46	0,48	0,55
YABANCI KAYNAKLAR/ ÖZKAYNAKLAR				
	0,61	0,94	1,02	2,76
KARLILIK ORANLARI				
BRÜT KAR MARJİ	0,24	0,24	0,25	0,26
AKTİF KARLILIK ORANI	-0,01	-0,06	0,05	-0,01
ÖZSERMAYE KARLILIK ORANI	-0,01	-0,12	0,11	-0,04

İşletmenin genel olarak likidite oranlarına bakıldığında işletme likiditesinin yükümlülüklerini karşılamada yetersiz kalabileceği ihtimaliyle karşılaşılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

İşletmenin faaliyet yapısı oranlarına bakıldığında; perakende sektöründe satışlar genellikle nakit ya da kredi kartı karşılığında yapılmaktadır. XX A.Ş.'nin müşterileri nihai (gerçek) tüketici seviyesindeki müşteriler olduğu için kredili satışlardan doğan herhangi bir riskinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. İşletmenin ana faaliyetinden kaynaklanan kredili satışları söz konusu olmadığından işletme alacaklarında tahsil sorunu söz konusu değildir. Bu nedenle tabloda alacak devir hızına yer verilmemiştir.

Stok devir hızının yıllar itibarıyla düşüş eğiliminde olduğu 2014-2015 yıllarında yapılan satın almaların işletmenin stok hesabında artışa neden olduğu ve bu nedenle stok devir hızını düşürmüş olduğu düşünülmektedir. Yapılan satınalmalar sonucu devralınan stokların gelecek dönemlerde zarar kaydedilmesi zorunlu stoklar (yavaş hareket eden, modası geçmiş, miadı dolmuş stok kalemleri) olması halinde stokların likit bir varlık olarak görülmesi imkansızlaşacaktır. Stok devir hızı oranının düşük olması aktif devir hızının da düşük olmasına neden olmaktadır. Genellikle yeni yatırım yapan işletmelerde bu yatırımların satışlara dönüşmesi zaman alacağından oranın düşük olması olağan karşılanmaktadır.(G.Gençoğlu, 2014, s. 102) Duran varlık devir hızı ve aktif devir hızlarından da anlaşılacağı üzere işletme kapasitesinin verimsiz kullanıldığı anlaşılmaktadır. Verimsiz olan kapasite kullanımının işletmenin öz sermaye devir hızına negatif etki yaptığı ve yavaşlamasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca net işletme sermayesi devir hızının da negatif çıkmış olması dikkat çekicidir. Bunun sebebinin kısa vadeli borçlanmanın toplam kaynak içindeki oranı ile (2015-% 57, 2014-%48, 2013-%46, 2013-%35) ve stok miktarının dönen varlık içindeki oranının (2015-% 63, 2014-%73, 2013-% 56, 2012-%45) yüksek seyretmesi olarak söylenebilir.

Finansal yapı oranlarına bakıldığında finansal kaldıraç oranının (<1) yüksek olmadığı ancak yıllar itibarıyla yükselen trendde olduğu görülmektedir. Bu oranın $0,50 \geq x \leq 1$ civarında olması istenmektedir. İşletmenin yabancı kaynaklarının öz kaynaklara oranı ise 2014-2015 yıllarında olması istenen oranların (≤ 1) üzerinde seyretmiştir bu da işletmenin borç yükünün yükseltildiğini, borç ve faiz ödemede ilerleyen dönemlerde sorun yaşanabileceğini göstermektedir.

İşletme varlıklarının hangi ölçüde karlı kullanıldığına bakıldığında 2014 yılı dışındaki dönemlerde negatif yönde seyretmiştir. Bunun nedeni olarak işletmenin varlık edinmede yüksek oranda (0,50'nin üzerinde) yabancı kaynak kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. 2014 yılında pozitif olarak gerçekleşmesinde esas faaliyetlerdeki diğer gelirler hesabındaki artış ve esas faaliyetlerdeki diğer giderler hesabındaki düşme ile yatırım faaliyetlerinden elde edilmiş olan gelirin etkisinin olduğu görülmektedir. İşletmenin brüt kar oranı %24-26 aralığındadır ve bu kar oranı faaliyet giderleri ile diğer giderleri karşılamaya yetmemektedir. İşletme maliyetlerindeki olumlu gelişme 2014 ve 2015 yıllarındaki brüt satış karında %1 oranında olumlu değişime neden olmuştur. İşletme hissedarlarının işletmeye sağladığı kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığını gösteren gösterge olan öz sermaye karlılık oranına bakıldığında işletme hissedarlarınca sağlanan kaynakların verimli kullanılmadığı görülmektedir. Bu oranın 2014 yılında işletmenin kara geçmiş olması nedeniyle pozitif olduğu görülmektedir.

2013 yılındaki ortaklık yapısındaki değişmeden sonra XX A.Ş. nin 2013-2014-2015 mali tablolarına bakıldığında işletmede en dikkat çeken gelişme işletme cirosundaki artış (2013-0,02, 2015-0,17, 2015-0,20) olarak göze çarpmaktadır. Mali tablolardaki bu artışa yeni açılan ve satın alınan mağazaların neden olduğu düşünülmektedir. Yine hasıllattaki bu artışa paralel olarak satışların maliyeti hesabında ciddi bir artışın olmaması da olumludur.

Sonuç olarak XX A.Ş. 'nin 2013 yılında ortaklık yapısında yaşanan değişme sonucu gelişen büyüme stratejisinin hasılat hesabında yukarı yönlü hareketlenmeye neden olduğu görülmektedir. Aynı dönemde perakende sektöründe yaşanan 2014 yılındaki 0,11 ve 2015 yılındaki 0,09 oranındaki büyümenin hasılat artışında etkisinin olabileceğini eklemekte yarar olacaktır. XX A.Ş. ' de hasılat artışına ilave olarak satışların maliyetlerinde ve faaliyet giderlerinde görülen olumlu yöndeki değişmelerin etkisiyle işletme 2014 yılında kara geçmiştir. Ancak büyüme stratejisinin finansmanında yüksek oranda yabancı kaynak kullanılmış olması 2015 yılı mali tablolarında yüksek finansman giderine neden olduğundan bu dönemde yeniden zarar açıklanmıştır.

4.3. Yaratıcı muhasebe uygulamalarına ilişkin tespitler

XX A.Ş. yeni yönetiminin açıklanan ilk mali tablo döneminin 2013 yılı olması nedeniyle bu döneme ait mali tablolarda büyük temizlik muhasebesi tekniklerinin uygulanmış olabileceği ihtimali düşünülmüştür. Büyük temizlik muhasebesi teknikleri; olumsuz durum veya haberlerden bir seferde kurtulmayı esas alan bir yaratıcı muhasebe tekniğidir. Bu teknik giderleri azaltmaya yönelik stratejileri içerir. İşletmelerin gelecek dönemleri ilgilendiren giderleri tahmine dayalıdır, gelecekte karşılaşılabilecek fazla harcama nedeniyle ortaya çıkabilecek kar/zarar sürprizlerinden kaçınmak için harcamaların gelecek dönemleri ilgilendiren kısımlarının bir yılda gider kaydedilmesidir. Bu nedenle. XX A.Ş. 'nin 2013 yılı mali tablolarında yer alan hesaplar ve açıklamaları üzerinden büyük temizlik muhasebesi uygulamaları araştırılmıştır.

Tablo 4. Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler Hesabı

	2013	2012
Karşılık giderleri (i)	(48.594.610)	
Değer düşüş karşılığı (ii)	(37.740.784)	(18.810.120)
Ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşme karşılığı (iv)	(30.911.552)	
Vadeli alımlar faiz gideri	(20.199.866)	(24.694.085)
Operasyonel kambiyo zararı	(9.080.280)	(8.735.881)
Yeniden yapılandırma giderleri (iii)	(4.191.103)	
Operasyonel faiz gideri	(2.665.236)	(1.738.035)
Diğer gider ve zararlar	(3.551.940)	(231.549)
	(156.935.371)	(54.209.670)

(i) Karşılık giderleri genel olarak risk ve dava karşılıklarından oluşmaktadır

(ii) Şirket zarar eden mağazalara ilişkin 21.719.186 TL (2012:11.627.637 TL) sabit kıymet değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır.

(iii) Şirket 2013 yılı içerisinde gerçekleştirilen hisse devri doayısıyla yeniden yapılandırma projesi yürütmüştür. Bu proje kapsamında katlanılan maliyetler diğer giderler içerisinde muhasbeleştirilmiştir.

(iv) Şirket faaliyette bulunduğu bir AVM için imzalanmış kira anlaşmasının şartlarının şirkete ekonomik açıdan dezavantaj sağlaması nedeniyle ileride oluşacak yükümlülükleri için ekli mali tablolarda 30.911.552 TL karşılık giderine katlanmıştır.

XX A.Ş. 2013 yılı mali tablolarında zarar açıklamıştır. Dönem giderlerine bakıldığında; Yaklaşık 31 milyon tutarında giderin 2014 yılında kapatılan bir mağazanın sözleşmesinin iptal edilecek olmasından kaynaklandığı, 4 milyon tutarında giderin yeniden yapılanmadan kaynaklandığı, 21 milyon tutarındaki giderin zarar eden mağazaların değer düşüklüğünden kaynaklandığı, 48,5 milyon tutarındaki giderin de yapılacak başka kapatma ve dava risklerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Geçmiş dönemle kıyaslandığında yaklaşık 100 milyon tutarındaki giderin yönetim değişikliğinden kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Eğer XX A.Ş.' de yönetim değişikliği olmasaydı 2013 yılında yaklaşık 20-25 milyon TL civarında zarar açıklanabilirdi.

İşletmelerde belli başlı yaratıcı muhasebe uygulamalarından biri de gelir kalemleri hesap gruplarının değiştirilmesidir. Örneğin olağandışı gelirlerin faaliyet geliri olarak gösterilmesi gibi. (Elitaş, 2013, s. 48) XX A.Ş. yöneticileri 2013 yılı gelir kalemleri hesap gruplarında değişikliğe giderek 2012 yılında esas faaliyetlerden diğer gelirler hesabında gösterilen kira gelirini hasılat hesabının içine dâhil ederek satış hasılatında bir önceki yıla göre 50 milyon TL artış olduğu izlenimi yaratılmıştır.

Tablo 5. 2012-2013 Yılları Hasılat Hesabı Karşılaştırması

	2012	2011
NET SATIŞLAR	2.492.803.928	2.445.961.613
Yurtiçi satışlar	2.535.984.606	2.487.694.717
Müşteri sadakat programı indirimleri	(21.181.502)	(18.924.197)
Satıştan iadeler	(21.999.176)	(22.808.907)
SATIŞLARIN MALİYETİ	(1.937.003.668)	(1.911.494.235)
ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GELİRLER	56.785.217	51.004.000
<i>Kira gelirleri</i>	55.224.229	48.441.454
Kampanya katılım gelirleri	160.234	902.886
Diğer gelirler	1.400.754	1.659.650
ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GİDERLER	(11.570.259)	(12.443.218)
	2013	2012
HASILAT	2.600.533.776	2.536.445.856
Yurtiçi satışlar	2.577.835.890	2.492.803.928
Müşteri sadakat programı indirimleri	14.729.636	21.181.502
Satıştan iadeler	24.138.769	21.999.176
Satıştan indirimler	2.195.254	2.169.896
<i>Kira gelirleri</i>	63.761.545	60.157.985

XX A.Ş.'nin yeni yönetiminin başarısının değerlendirilmesi açısından 2014 yılı mali tabloları çok önemlidir. 2014 yılı işletmeyle ilgili olumlu gelişmelerin yaşanacağı bir yıl olmalıdır. Hedefler tutturulmalı ve işletmedeki olumsuz mali görünüm ortadan kalkmış olmalıdır. İşletmenin bu döneme ait mali tablolarında kazanç yönetimi muhasebesi tekniklerinin uygulanmış olma ihtimali düşünülmüştür.

Yöneticiler, şirketin paydaşlarının şirketin mali performansları hakkındaki algılarını yanıltmak amacıyla mali tablo ve raporları değiştirerek kazanç yönetimini gerçekleştirmektedir. (Dölen, 2016:578). Raporlanan kazancın yatırım ve kredi kararlarını etkilediğine inanıldığından, yöneticiler raporlanan kazancı bilinçli olarak değiştirmeye çalışabilir. (Aygün, 2013, s. 51) Birçok çalışma kazanç yönetimi tekniklerinin raporlanan kazançları artırmak ve/veya işletmenin sermaye maliyetini azaltmak için tasarlandığını ortaya koymuştur (Demir ve Bahadır , 2007, s. 111).

Açıklamalar çerçevesinde XX A.Ş.'nin 2014 yılı mali tablolarına yaratıcı muhasebe uygulamaları açısından bakıldığında; yönetimin 31 Aralık 2013 tarihinde sona eren dönem içerisinde şerefiye rakamını 11.052.283 TL değer düşüklüğüne tabi tuttuğu görülmüştür.

Tablo 6. Yıllar İtibariyle Şerefiye Tutarını Oluşturan Yatırımlar

Yatırım	2014	2013	2012
G*	180.159.453	180.159.453	180.159.453
A*	48.301.156	48.301.156	48.301.156
P* M*			8.487.014
İ*	10.056.354	10.056.354	10.056.354
Diğer			2.565.269
	238.516.963	238.516.963	249.569.246
			302.010.501

Söz konusu değer düşüklüğü karşılıkları esas faaliyetlerden diğer giderler hesabında muhasebeleştirilmiştir. Sona eren aynı hesap dönemi içinde, TMS 36 "Varlıklarda Değer Düşüklüğü" standardı uyarınca geçmiş yıllarda yapmış olduğu çeşitli şerefiye değer düşüklüğü testlerinin

uygulamasına ilişkin düzeltme gerçekleştirmiştir. Söz konusu düzeltme etkilerini TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar standardı uyarınca geriye dönük olarak düzenlemiştir. Bu düzeltmenin etkisi, 1 Ocak 2013 tarihi itibarıyla net dönem zararı hesabını 7.181.255 TL tutarında artırmak yönünde olmuştur. Bu düzeltmenin 1 Ocak 2013 yılına ait bilanço hesaplarında yer alan şerefiye üzerindeki etkisi aynı tutarda olmuştur. Böylelikle bilançoda 2013 yılından 2014 yılına devreden zarar tutarı 7.181.255 TL yükselmiştir. Nakit üreten birimlerde 2014 yılı içerisinde herhangi bir değer düşüklüğü meydana gelmemiştir.

Gelir tablosunda hasılatın **3.126.334.716 TL** olduğu görülmektedir. Ancak 2013 yılında yapılan hasılat hesabıyla ilgili muhasebe politikası değişikliğine göre **88.420.352 TL** kira geliri de hasılat hesabına eklenmiştir. Eski duruma göre hasılat gelir tablosuna **3.037.914.364 TL** olarak kaydedilecekti.

Tablo 7. Hasılat ve Satışların Maliyeti Hesabı

	2014	2013
HASILAT	3.126.334.716	2.600.665.883
Mağazacılık faaliyetleri satışları	3.078.503.345	2.577.835.890
Müşteri sadakat programı indirimleri	(4.333.275)	(14.729.636)
Satıştan iadeler	(34.016.337)	(24.138.769)
Satıştan indirimler	(2.239.369)	(2.195.254)
Kira gelirleri	88.420.352	63.893.652
SATIŞLARIN MALİYETİ	(2.343.178.102)	(1.979.713.170)
Stok açılış bakiyesi	(262.835.840)	(184.875.990)
Alımlar	(2.483.105.659)	(2.018.551.624)
Stok kapanış bakiyesi	441.922.387	262.835.840
Amortisman ve itfa giderleri	(9.519.714)	(6.620.084)
AVM genel giderleri	(29.639.276)	(32.501.312)

2014 yılı gelir tablosunda esas faaliyetlerden diğer gelirler hesabı **65.626.348 TL** olarak görülmektedir. Ancak 2013 yılında geçmiş dönemlerde ticaret merkezleri ile ilgili ihtilaflı konular ve riskler için ayrılmış olan karşılıkların çözümü ile ilgili **55.542.303 TL Konusu Kalmayan Karşılık** hesabına 2014 yılında gelir olarak kaydedilmiştir. Aksi halde ilgili hesap mali tablolara **10.084.045 TL** olarak kaydedilecekti.

Tablo 8. 2104-2013 Yılları Esas Faaliyetlerden Diğer Gelir ve Giderler Hesabı

	2014	2013
ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GELİRLER	65.626.348	19.136.232
Konusu kalmayan karşılıklar (*)	55.542.303	
Operasyonek kambiyo karı	7.118.615	8.850.953
Üç aydan kısa vadeli mevduat faiz geliri	181.387	3.672.250
Diğer gelir ve karlar	2.784.043	6.613.029
*Konusu kalmayan karşılıklar geçmiş dönemlerde ticaret merkezleri ile ilgili ihtilaflı konular ve riskler için ayrılmış olan karşılıkların çözümlenmesi ile ilgilidir.		
	2013	2012
ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GİDERLER	(156.935.371)	(54.209.670)
Karşılık giderleri (i)	(48.594.610)	
Değer düşüş karşılığı (ii)	(37.740.784)	(18.810.120)
Ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşme karşılığı (iv)	(30.911.552)	
Vadeli alımlar faiz gideri	(20.199.866)	(24.694.085)
Operasyonel kambiyo zararı	(9.080.280)	(8.735.881)
Yeniden yapılandırma giderleri (iii)	(4.191.103)	
Operasyonel faiz gideri	(2.665.236)	(1.738.035)
Diğer gider ve zararlar	(3.551.940)	(231.549)

(i) Karşılık giderleri genel olarak risk ve dava karşılıklarından oluşmaktadır

(ii) Şirket zarar eden mağazalara ilişkin 21.719.186 TL (2012:11.627.637 TL) sabit kıymet değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır. Şirket ayrıca gelecekte fayda sağlayamayacağı maddi olmayan duran varlıkları içinde 4.969.315 TL (2012:1.228 TL) tutarında değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır. Şirket dönem içerisinde Şerefiye rakamını 11.052.283 TL değer düşüklüğüne tabi tutmuştur. (2012:7.181.255 TL)

(iii) Şirket 2013 yılı içerisinde gerçekleştirilen hisse devri dolayısıyla yeniden yapılandırma projesi yürütmüştür. Bu proje kapsamında katlanılan maliyetler diğer giderler içerisinde muhasebeleştirilmiştir.

(iv) Şirket faaliyette bulunduğu bir AVM için imzalanmış kira anlaşmasının şartlarının şirkete ekonomik açıdan dezavantaj sağlaması nedeniyle ileride oluşacak yükümlülükleri için ekli mali tablolarda 30.911.552 TL karşılık giderine katlanmıştır.

Ayrıca 2013 de gösterilen “**Değer Düşüş Karşılığı**” tutarı **37.740.784 TL**, “**Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Sözleşme Karşılığı**” tutarı **30.911.552 TL** toplamı 69 milyon TL’ dir. Bu değer 2013 yılında gider olarak gösterildiği için 2014 yılı bilançosunda kaydedilmemiştir.

İşletmenin 2014 yılı satış hasılatının 2013 yılına göre %17 oranında artmış olması büyüme stratejisinin mali tablolara etkisi olarak düşünülmekte ancak dönem sonu stok değerlerindeki %64 oranındaki artış ise dikkat çekmektedir.

Yaratıcı muhasebe uygulamalarında stoklar bilançoda giderleri azaltmak amacıyla yüksek tutulmaktadır. Gelir tablosunda ise satışların maliyetini azaltmak ve karı artırmak amacıyla yüksek tutulmaktadır. Her iki tabloda dönem sonu stok miktarının artırıldığı bir durumda buna bağlı olarak kar da artacaktır.

Tablo 9. XX A.Ş. 2014 Yılı Stok Durum Tablosu

Mali Tablo Tarihi	Stok Tutarı
01.01.2014 (Dönem başı)	262.835.840 (1,00)
31.03.2014 (1.Çeyrek)	309.573.246 (0,15)
30.06.2014 (2.Çeyrek)	364.967.567 (0,28)
30.09.2014 (3.Çeyrek)	430.141.083 (0,61)
31.12.2014 (Dönem sonu)	441.922.387 (0,64)

Stoklarla ilgili rakamların değiştirilmesi temelde iki biçimde yapılabilmektedir. Bunlardan ilki stokların miktarına odaklanırken ikincisi ise stokların değerlemesi ile ilgilidir. Stokların miktarı, karın artırılmasına ihtiyaç duyulan dönemlerde oldukça katı bir envanter yapılması veya stokların değerinin aşırı yüksek olduğu dönemlerde nispeten daha gevşek bir envanter yapılması (envanter yaparken tanınan serbestliklerin artırılması) yoluyla değiştirilebilir. Konu değerlendirme açısından ele alındığında birçok olasılık söz konusu olduğu görülmektedir. Örneğin; demode olmuş ve sürümü olmayan stok kalemleri için karşılıklar söz konusudur. Bunun yanında kullanılan stok değerlendirme yöntemi de değiştirilebilmektedir. Stok değerlendirme yöntemlerinin her birinin uygulanmasına bağlı olarak farklı dönem sonu stok miktarlarına ve farklı kar düzeylerine ulaşılabilmektedir. Stoklar uygulamada, yukarıda belirtilen nedenlerle, yöneticilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde şişirilebilmektedir (Küçüksozen, 2008, s. 58).

İşletmelerde gelir artırıcı yaratıcı muhasebe stratejilerden biri de kredili yapılan alımları satış gibi değerlendirmedir. Borç alma ile satış işlemi birbirinden farklı işlemlerdir. Bu işlemlerden bir tanesi gelir ortaya çıkarırken diğeri yükümlülük doğurmaktadır. Oysa her iki durumda da kullanılacak hesaplar alacak tarafına kayıt yapılacağından bu noktada yaratıcı muhasebe uygulamaları için uygun bir ortam oluşturduğu ifade edilebilir. XX A.Ş. ile tedarikçileri arasındaki ilişkiye bakıldığında XX A.Ş.'nin stok değerinde 182.556.729 TL artış gerçekleşmiş "İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar" hesabında ise 216.722.350 TL artış olmuştur. Stok kaybı çıkarıldığında ortada 34 milyon TL bir fazlalık çıkmaktadır. Yani stokta olmayan 34 milyon TL, stok devir hızı sayesinde tedarikçiden uzun vadeli alınan ticari mallar nakde çevrilerek elde edilmiş olan tutardır ve bu tutar hasılat hesabına kaydedilmiştir.

2014 yılı mali tabloları yaratıcı muhasebe uygulamalarının etkilerinden arındırılarak ana faaliyetleri üzerinden değerlendirildiğinde XX A.Ş.'nin 2013 yılında yaklaşık 101 milyon TL olarak açıklanan zararının 2014 yılında 25 milyon TL azalarak yaklaşık **87 milyon TL** 'ye düştüğü görülmektedir.

Tablo 10. XX A.Ş. 2014 yılı Özet Gelir-Gider Tablosu

Hasılat	3.126.334.716 TL
Kira Geliri	(88.420.352) TL
Net Hasılat	3.037.914.364 TL (%100)
SMM	2.343.178.102 TL (%77,1)
Brüt Kar	694.736.262 TL (%22,9)
Faaliyet Gideri	759.503.189 TL
Faaliyet Karı	-64.766.927 TL (-2,1)
Finansman Gideri	22.201.824 TL (%0,7)
Vergi Öncesi Kar	-86.968.751 TL (%-2,9)

Yönetimin 2015 yılındaki stratejisinin, özellikle 2014 yılında son 5 yıldır ilk defa kar açıklayarak 8 yıl sonra da kar payı dağıtmış olması nedeniyle kar istikrarının sağlanması ve planlanan hasılat ve

büyüme hedeflerinin gerçekleştirilmesi olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle 2015 yılı mali tablo ve açıklamalarında öncelikle gelir istikrarlaştırması muhasebe uygulamaları araştırılmıştır.

Yaratıcı muhasebe tekniklerinden biri olan *gelir istikrarlaştırma-gelirin düzgünleştirilmesi* ise bir işletme için normal olarak kabul edilen gelir dalgalanmalarının bilinçli olarak azaltılması olarak tanımlanabilir. Bu durum kar dağılımının istikrarlı bir yapıya ulaşmasını hedeflemektedir ve düzgün veya artan bir kazanç rapor etme çabalarıdır. (Dölen, 2016, s. 579).

XX A.Ş. yöneticileri 2015 yılında yapmış oldukları satınalmaları borçlanarak yapmış olduklarından şirketin bir önceki döneme göre kısa vadeli yükümlülükleri (2014- 879.330.810 TL, 2015- 1.654.981.764 TL) iki katına çıkmıştır. Şirketin finansman gideri öncesi kar / zarar durumu pozitifken önceki döneme göre artan finansman gideri nedeniyle dönem sonunda zarar açıkladığı ve kar istikrarını sağlayamadığı görülmektedir.

XX A.Ş. 2014-2015 yılı gider- gelir ve pay başına kayıp- kazanç durumu aşağıdaki gibidir.

Tablo 11. XX A.Ş. Mali Görünüm Tablosu

YILLAR	2015	2014
Toplam Kapsamlı (Gider) / Gelir	(36.007.053)	98.178.953
Pay Başına (Kayıp) / Kazanç	(0,2789)	0,8861

XX A.Ş. yönetim kurulu başkanının basına yansıyan yıl içinde halka arz oranında artışa gidilebileceği yönündeki demeci işletme yöneticilerinin mali dönem içinde olası halka arz kararına yönelik olarak kar istikrarı stratejisi yerine firmanın piyasa değerinin artırılmasına yönelik stratejinin uygulanmış olma ihtimalini güçlendirmektedir. Bu nedenle şirket satın almaları aracılığıyla işletme varlıklarını artırarak işletmenin net piyasa değerine katkı sağlanmış olduğu ve 2013 yılında 2 milyar TL olan firma değerinin Şubat 2016 tarihi itibarıyla 6 milyar TL'ye yükseltildiği dolayısıyla ortakların sermaye kazancını artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Buna ilave olarak XX A.Ş.'nin hisse senetlerinin yıllık ortalama getirileri incelendiğinde 2012 yılında %5,24, 2013'de 2,01, 2014'de 14,78, 2015' de 16,70 olarak görülmektedir. Şirketin hasılat hariç istikrarlı bir görünüm sergilememesine rağmen hisse senetlerinin getirilerindeki bu artışa satın almalar nedeniyle varlık değişiminin etkisi olabileceği düşünülmektedir. 2015 yılında XX A.Ş.'nin hasılatını satın alma konsolidasyonlarıyla 2014 yılına göre %21 büyüttüğü görülmektedir. Konsolidasyonların hasılatı yaptığı etkiye bakıldığında satın alınan sadece bir markanın hasılatı katkısı %7'dir. Bu oran çıkarıldığında şirketin 2015 yılında hasılat büyüme oranı düşerek %14 olacaktır.

İşletmelerin hazırladığı mali tabloları inceleyen analistlerin ticari olmayan faaliyetlerden elde edilen kardan ziyade ticari faaliyetlerden elde edilen karla daha ilgili oldukları bilinen bir gerçektir. Oysaki, işletmeler tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan karları normal faaliyetlere dahil etme eğilimindedir. Örneğin; bazı işletmeler satılan duran varlıklardan bir kereliğine elde edilen geliri ticari faaliyetlerinden elde edilen gelire dahil edebilirler. Bu durumun işletmenin mali durumunun yanlış yorumlanmasına sebebiyet vereceği açıktır. Yapılması gereken, sabit varlıkların amortisman yoluyla defter değerlerinin azaltılması, satılması durumunda ise söz konusu defter değerine göre kar hesaplayıp ana faaliyet konusu işlemlerden elde edilen gelirlerden farklı bir yerde raporlanmasıdır.

XX A.Ş. 2013 yılında hasılat hesabıyla ilgili yapmış olduğu politika değişikliği nedeniyle gayrimenkul projeleri yürütmek üzere Ekim 2014 tarihinde kurduğu A Gayrimenkul Geliştirme ve İşletme A.Ş. ve Mart 2015 tarihinde kurduğu A1 Gayrimenkul Geliştirme ve İşletme A.Ş.'nin gelirlerini perakende hasılatının içine dahil etmiştir. Bu durum perakende şirketin gerçek yüzünü görünmesini grileştirebilir. Bu nedenle XX A.Ş. perakende grubu değerlendirilirken analistler kira gelirlerini perakende cirosu içinden çıkarmak isteyeceklerdir.

Ayrıca XX A.Ş. nin 2015 yılı bilançosunda görünen faiz ve vergi öncesi kar rakamında 2015 yılı içerisinde bir adet ticaret merkezinin satışından kaynaklanan 141 milyon TL gelir tablosunda yatırım faaliyetlerinden gelir ve giderler bölümünde ve tablo ekinde açıklanmıştır.

Şirket yöneticilerinin şirketin kötü olan tablosunu düzeltmek amacıyla uyguladığı yöntemlerden biri de maliyetlerin aktifleştirilmesidir. Gelecekte yarar sağlayacak maliyetler aktifleştirilerek işletme

karı olduğundan yüksek gösterilebilir ve şirketin kötü olan tablosu iyileştirebilir. Giderler ve aktifler borç kalanı veren hesaplar olmaları nedeniyle, maliyetlerin aktifleştirilmesi muhasebe temel denklemini bozmaz. Bu uygulamada giderler, karı ve varlıkları aynı ölçüde artıracak şekilde yeniden sınıflandırılırlar. İşletmeler satın almalar aracılığıyla, hem varlıklarını artırarak işletmenin piyasa değerine katkı sağlar hem de gelecekte yarar sağlayacak maliyetlerini aktifleştirerek karlarını olduğundan yüksek gösterebilirler. İşletmeler gelecekte yarar sağlayacak maliyetlerini cari dönemde gider yazmak yerine aktif olarak gösterince cari dönem giderlerini gelecek dönemlere aktarmış olmaktadır. (Çıtak, 2009, s. 95). XX A.Ş.'nin 2015 yılında kendi lokalizasyonlarında marka değeri ve satış hasılatı yüksek olan ve kar eden üç farklı perakende şirketini satın alması 2015 yılı mali tablolarında söz konusu yaratıcı muhasebe uygulamalarını yapmış olabileceği ihtimali bulunmaktadır. Ancak bu tür uygulamaların mali tablolar üzerinden tespit edilmesi oldukça zordur ve kapsamlı denetim çalışmalarıyla tespit edilebilir.

5. Sonuç

İşletmeler amaçları gereği kaynaklarını etkili ve verimli bir şekilde kullanarak başarı ve karlılık hedeflerine ulaşmaktadır. Dolayısıyla bu amaçları gerçekleştirirken işletme hakkındaki bilgileri kamuoyuna, hem işletmenin hem de toplum ve paydaşların çıkarlarını gözetecek biçimde gerçeğe uygun ve doğru olarak sunmak gerekmektedir. Ancak işletmelerde bazen bu hassasiyet gözardı edilerek işletmede görevli her kademedeki çalışanlar (işletme sahibi ve/veya hissedarı, yönetici ve diğer çalışanları) kendi çıkarlarını diğer grupların çıkarlarının üstünde görerek sunulan bilgileri çeşitli teknik ve yöntemleri kullanarak işletmenin mali durumunu olduğundan farklı gösteren finansal rapor hazırlayabilmektedir. Genel kabul görmüş muhasebe ilke ve standartlarının sağlamış olduğu imkanlar ile yasalardaki eksik düzenlemelerden faydalanmak suretiyle mali tablolarında yaratıcı muhasebe teknikleri uygulanmaktadır.

İşletme yöneticileri bazen doğrudan doğruya kendi çıkarları için, bazen de dolaylı çıkar sağlamak için işletmeyi olduğundan daha başarılı göstermek amacıyla finansal bilgiyi gerçeğe aykırı biçimde sunmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda kavramsal olarak işletme yöneticilerini yaratıcı muhasebe tekniklerini kullanmaya iten nedenler üzerinde durularak bu teknikler örnek bir firmanın mali tablolarında araştırılmıştır.

Yapılan incelemelerde XX A.Ş. yöneticilerinin; 2013 yılı mali tablolarında karşılık hesaplarının yüksek tutarda giderleştirilmesi, hasılat hesabı ile esas faaliyetlerden diğer gelirler hesapları ile ilgili muhasebe politikası değişikliği hesap grupları arasında yapılan gelir kaydı değişikliği bulguları büyük temizlik muhasebesi tekniklerinin uygulanmış olabileceğini göstermektedir. Durum 2014 yılı mali tablolarına bakıldığında daha iyi anlaşılmaktadır. 2013 yılında giderleştirilen karşılık hesaplarının 2014 yılı mali tablolarında konusu kalmayan karşılıklar hesabına alınarak gelir kaydedildiği görülmektedir. Yine 2013 yılında hesap grupları arasında yapılan politika değişikliğinin hasılat tutarını artırıcı etkisi, diğer yandan yüksek stok tutarının mali tablolara etkisi 2014 yılı mali tablolarında kazanç yönetimi muhasebe tekniklerinin uygulanmış olma ihtimalini güçlendirmektedir. 2015 yılı mali tablolarında ise işletme her ne kadar yılın sonunda zarar açıklamış olsa da yürütmüş olduğu büyüme stratejisi doğrultusunda yaptığı satın alma ve yeni açılan mağazaların işletme varlıklarında yarattığı artış firma değerine etki etmiştir (2013 yılında 2 milyar TL, Şubat 2016 tarihinde 6 milyar TL). Bu sonuca göre işletmenin hissedarlarına sağlayamadığı kısa dönem getirisini uzun dönemde sermaye kazancı üzerinden sağladığı görülmektedir. Bu sonuç, her ne kadar işletme yöneticileri açısından kazanç sağlamasa da şirketin kamu oyunun gözündeki itibarı açısından önemlidir.

Söz konusu mali tablo sonuçlarıyla yönetim stratejileri ilişkilendirildiğinde XX A.Ş. işletme yöneticilerinin 2013-2014-2015 yıllarına ait mali tablolarında yönetim kurulunun koymuş olduğu büyüme ve hasılat hedeflerinin baskısı, sektördeki başarılı yönetici ünvanını bu işletmede de devam ettirme isteği ve son olarak kulislere yansıdığı şekliyle yüksek kazanç beklentisi nedenleriyle yaratıcı muhasebe teknikleri uygulanmış olması ihtimalinin yüksek olduğu kanısını güçlendirmektedir.

Kaynaklar

- Akçasoy, G. (2008). *Yönetici ücretleri ve altın paraşüt*: Erişim adresi (16 Haziran 2016): <http://novusc.com/p-executivecompenst.html>
- Akyel, N. ve Karaca, N. (2005). Bağımsız denetim açısından etik ve yaratıcı muhasebe uygulamaları. *Mali Çözüm Dergisi*, 2005-72, 242-254.
- Alan Menkul Değerler AŞ. (2016). *Rapor*: Erişim adresi (16 Haziran 2016): <http://www.alanyatirim.com.tr/Uploads/Document/d5058ca0-4510-4c81-b82f-3e74c42bf996.pdf?v-635860588552282531>
- Aygün, D. (2013). Yaratıcı muhasebe stratejileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(2), 49-70.
- Bayırlı, R. (2006). *Yaratıcı muhasebe, etik, firma değeri ve örnek bir uygulama*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bekçi, İ. Avşarlıgil, N. (2011). Finansal bilgi manipülasyonu yöntemlerinden yaratıcı muhasebe ve bir uygulama. *MÖDAV Dergisi*, 13(2), 131-162.
- Charles, W. M. & Eugene, E. C. (2002). *The financial numbers game: Detecting creative accounting practises*. New York: John Wiley&Sons Inc.
- Can, A. V. (2010). Krizin muhasebesi ve muhasebenin krizi. *Mali Çözüm Dergisi*, (97), 21-48.
- Çıtak, N. (2009). *Hileli finansal raporlamada yaratıcı muhasebe*. İstanbul : Türkmen Kitapevi.
- Çıtak, N. (2007). *Hileli mali raporlamada yaratıcı muhasebe ve bir uygulama*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çıtak, N. (2009). Yaratıcı muhasebe hileli finansal raporlama mıdır?. *Mali Çözüm Dergisi*, (91), 81-109.
- Dechow, P. Sloan, R. & Sweeney, A. (1996). Causes and consequences of earnings manipulation: An analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC. *Contemporary Accounting Research*, 13 (1), 1-36.
- Demir, V. & Bahadır, O. (2007). Muhasebe manipülasyonu-yöntemler ve teknikler. *Mali Çözüm Dergisi*, (84), 103-119.
- Denetim24 (2016). *Mali Tablolar da Hile ve Suistimler*: Erişim adresi (01 Mayıs 2016): <http://www.denetim24.com/gundem/mali-tablolar-da-hile-ve-suistimler/>
- Dölen, T. (2016). Yaratıcı Muhasebe uygulamaları açısından Borsa İstanbul'da işlem gören gıda sektöründeki şirketler üzerine bir uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi* 8(1), 576-591.
- Elitaş, B. L. (2013). Muhasebe manipülasyonu ve muhasebe bilgi kalitesine etkisi. *Muhasebe Finansman Dergisi*, (58), 41-53.
- Gökgöz, A. (2012). Küresel finansal krizin muhasebe temelli nedenleri bağlamında kurumsal yönetim ve muhasebe meslek etiğinin önemi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(3-4), 313-331.
- Gürer, Ç. *Şirketlerde suiistimal ve önlenmesi*: Erişim adresi (16 Haziran 2016): http://www.afyonkarahisarso.org.tr/docs/Sunumlar_konsolide.pdf
- Kırbaki, Y. & Civriz, M. (2013) *Yunanistan krizi ve yaratıcı muhasebe*: Erişim adresi (01 Mayıs 2016): <http://www.mud.org.tr/id626-dergimiz/uzman-bakis-dergisi-1-sayisi.php>
- KPMG (2016). Erişim adresi (16 Haziran 2016): <http://inexlibris.com/Articles/download/2f12d0b8-0533-4088>
<http://inexlibris.com/Articles/download/2f12d0b8-0533-4088-ba43-16d427b24922>
- KPMG (2016). *Dünyada Suistimal Vakalarının Analizi* : Erişim adresi (01 Mayıs 2016): <https://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Advisory/riskconsulting/forensic/Documents/final-bir-suistimalcinin-profil-2014.pdf>.
- Küçüksözen, C. & Küçükkocaoğlu, G. (2004). *Finansal bilgi manipülasyonu: İMKB şirketleri üzerine ampirik bir çalışma*. Muhasebe Bilim Dünyası (Möдав) 1st International Accounting Conference On The Way To Convergence Bildiri Kitabı.
- Mcbarnet, D. & Whealan, C. (1999). *Creative accounting and the cross-eyed javelin thrower*. Chichester: John Wiley&Sons Ltd.
- NTV (2016). *World Com iflas bayrağını çekti*. Erişim adresi (01 Mayıs 2016): <http://arsiv.ntv.com.tr/news/165149.asp>

Saltoğlu, M. (2003).Yaratıcı muhasebede özel amaçlı şirketlerin rolü ve enron örneği. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, (10)*, 107-116.

Varıcı, İ. & Er, B. (2013). Muhasebe manipülasyonu ve firma performansı ilişkisi: İMKB uygulaması. *Ege Akademik Bakış Dergisi. 13(1)*, 43-52.